

Marijan F. Kranjc, general-major u penziji

Jovanka Broz – Uspomene i Antiuspomene (Ocena dve knjige)

Jovanku Broz, suprugu pokojnog maršala Tita, krajem avgusta 2013 primili su u Urgentnom centru u Beogradu u »lošem« stanju. Uskoro se je njeno stanje popravilo ...

A sredinom oktobra te iste godine u Beogradu je u 40.000 primeraka izašla knjiga novinara Žarka Jokanovića sa naslovom *Jovanka Broz – Moj život, moja istina* (Beograd, Blic, 2013), a odmah iza toga je u 12.000 primeraka izašla i knjiga novinara Mladena Dinića sa naslovom *Osuđena bez suđenja – Šta mi je pričala Jovanka Broz* (Beograd, Novmark 2013).

Prijatelj iz Beograda mi je savetovao neka pročitam obe knjige, jer ću tek tako saznati pravu »istinu«. Naime, ja sam već u svojoj knjizi *Zavere i atentati na Tita* (Grafis trade, Grosuplje 2005) u poslednjoj od 18 zavera protiv Tita napisao, da ćemo za mnogo istine o razbijanju Jugoslavije morati sačekati na uspomene Jovanke Broz.

I na te uspomene smo navodno čekali sve do danas – 33 godina posle Titove smrti!

Prevara! To nisu bile uspomene Jovanke Broz!

To je ustvari intervju sa Jovankom Broz novinara Žarka Jokanovića iz redakcije beogradskog *Blica*, jer Jovanka navadno i nije napisala nikakvih uspomena! Radi se više manje o romansiranoj priči sa odličnim fotografijama (u društvu careva, kralja, kraljica, svetskih državnika, filmskih diva ...).

Pošto je knjiga uskoro rasprodata, Vladan Dinić, bivši novinar beogradskih ***Večernjih novosti*** brzo je izdao i svoju knjigu, u kojoj je ponovo objavio intervju sa Jovankom Broz iz daleke 1993. godine, u spomenutom listu.

U naslovu sam zapisao »antiuspomene« iz razloga, što Vladan Dinić kaže otvoreno, da su mnogi navodi kolege Žarka Jokanovića doslovno uzeti iz njegovog intervjua 1993. godine sa Jovankom Broz odnosno sa »Jokom«!

Jednostavnije kazano: srpska posla prepisivanja!

Upravo zato navodim samo naslove iz obeju knjiga, da bi čitaoci mogli sami presuditi o sadržaju, pa i o tome o kakvim uspomenama i antiuspomena se zapravo radi. Usput moram dodati i važnu činjenicu, da su nedavno u Beogradu zvanično otvorili »Titov sef«, pa se nekako čini, da je to sada centralno pitanje (imovinsko, ostavinsko). Posebno za Jovanku!

Žarko Jokanović, ***Jovanka Broz – Moj život, moja istina, Od rođenja do bolničkih dana***, (Blic, 2013)

- Autentična ispovest Jovanke Broz
- Biografija Jovanke Broz
- Jovanka Broz, simbol jedne epohe
- Moj otac, bogati Amerikanac
- Moji preci su bili na dvoru cara Dušana
- Moj rođak Nikola Tesla
- Pomirila sam (ličke) četnike i partizane
- Kako sam zavitlavala Tita
- Ja znam ko je bio Tito
- Tito je bio uporan (ljubavnik) ali se nisam lako predala
- Nesvrstani su moja ideja
- Vratila sam (sliku) Karađorđa u (Beli) dvor
- Jasenovac i Goli otok
- Kosovo je trebalo drugačije rešavati
- (Stane) Dolanc je bio nemački špijun
- Nisam bila ničiji špijun
- Tita su kidnapovali
- Moja prijateljica Indira Gandi
- Pretili su mi z ubistvom
- Tri Slovenca protiv mene (Sergej Kraigher, general Ivan Dolničar i Stane Dolanc)
- Oružjem sam izbačena iz Užičke 15
- Pokloni od pape i nesvrstanih
- U kućnom pritvoru
- Tajne kriju dva Titova pisma
- Milka Planinc primenila Pavelićev zakon
- Stenografske beleške sa buvljaka
- Grejala sam se vrelom vodom u plastičnim bocama
- Miloševićeve i Tadićeve poruke
- Terali su me da tužim Titove sinove
- Trideset tri godine bes ostavinske rasprave
- Tajna Titovog sefa
- Poslednja provala u moju kuću nije slučajna
- Strepim otkud će razbojnici ponovo ući
- Tito me je neizmerno voleo
- Jovankin progon je priča o svima nama
- Komentar Jovanke Broz na završni tekst u »Blicu«

- Ako pitaš za Joku – ode u fijoku
- Razgovori u bolnici (od 31. avgusta do 19. septembra 2013)

Vladan Dinić, *Osuđena bez suđenja – Šta mi je pričala Jovanka Broz* (Svedok, Novmark 2013 odnosno 1993).

- Umesto predgovora
- Laža i paralaza (Ko je prvi objavio Jovankine uspomene?)
- Biograf drugarice Jovanke, Tito se sa pištoljem na čelu morao odreći supruge Jovanke, razgovarala Mirha Dedić, Bosna
- Šta mi je pričala Jovanka Broz? (Prvi intervju sa Jovankom broz, Večernje novosti, 1993)
- S Titom u Drvaru
- Odlazak u Beli dvor
- Rastanak bio neizbežan (general-pukovnik Milan Žeželj ili Jovanka)
- Tri kruga oko Tita
- Po nalogu ljubavi
- Progon iz Užičke 15
- Život pod kontrolom
- Tajna četrtog spiska (Titove imovine, sudsko rešenje iz 1989)
- Sud podelilo Titovu imovinu (1989) – Jovankina tajna pisma iz kućnog pritvora (Globus, Zagreb, 1984)
- Mnogi su hteli Titovu stolicu
- Kardelj je naložio izolaciju (Jovanke)
- Na nišanu (general-pukovnik Ivan) Mišković (Mišković: Nerado pričam o Jovanki, pišem knjigu o njoj i smeni Aleksandra Rankovića)
- »Rat« sa (generalom armije Nikolom) Ljubičićem i Stanetom Dolancem
- (Stane Dolanc): Jovanka samo priča
- Dama ni žrtvovana (Tito se nije odrekao Jovanke)
- Jovanka piše memoare? (Navodno već napisala, honorar 2 milijona američkih dolarjev, memoari se nalaze u sefu švajcarske banke)
- Jovanka zna mnogo
- Istina u sefu (švajcarske banke)
- Vojni udar (sa general-pukovnikom Đokom Jovanićem)
- Zavera nije bilo! (tvrdi general-pukovnik Đoko Jovanić)
- Uloga Indire Gandhi (Indira Gandhi: Sve je to izmišljeno – Jovanka joj nije predala svoje uspomene)
- Pretnja sudom (general armije Nikola Ljubičić je nameravao tužiti Jovanku radi laži i kleveta).

Pomno sam pročitao obe knjige, pa ipak ostajem kot svoje varijante »zavere« Jovanke Broz proti Tita. Razloga je dosta, pa navodim glavne:

- Slažem se sa oba avtora, da su se ranije Jugoslavija, a sada Srbija, grdno i sramno ponašali prema Jovanki Broz kao udovici pokojnog maršala Tita, a uzroci su bili pre svega ko će naslediti Titovu imovinu, pa i činjenica, da je »Srbijanka volela Hrvata«!
- Više ili manje se slažem sa Vladanom Dinićem, koji je u svojoj knjizi objavio i brojna dokumenta (zahteve) Jovanke Broz, a koja jih je uputila na razne državne i partijske institucije.
- Neozbiljne i neistorijske su naknadne tvrdnje Jovanke, da je ona avtor ideje nesvrstanih, otkrivanja hrvatskog maspoka, raznih zavera protiv Tita i slično.
- Navodi i nekoliko netačnih podataka o svom dolasku u Beli dvor odnosno Maršalat, jer je ipak činjenica, da je bila najpre higijeničarka, a ne upravnica Belog dvora...

- Lično me raduje činjenica, da je kazala istinu o pukovniku dr. Aleksandru Matunoviću, koga su isterali iz Maršalata, pa je kasnije aktivno saradjivao u četničkoj propagandi protiv Tita pa i Jovanke. Navodno je i podkrađao, navodi Jovanka Broz.
- Istorijski su neprihvatljive ocene Jovanke, da su bila u razbijanju Jugoslavije glavna general armije Nikola Ljubičić i Stane Dolanc, kao pripadnik hitlerjugenda i nemački špijun!
- Gledano u celini Jovanka ima najslabije mišljenje o slovenačkim rukovodiocima, posebno o Edvardu Kardelju, Stanetu Dolancu, Sergeju Kraigherju in general-pukovniku Ivanu Dolničaru.
- Najveća greška novinara Jokanovića je svakako u tome, što nije objavio nijedan od dokumenata o tužbah i ugovorih Jovanke Broz, iako mu je sama pričala, kako su o njoj raspravljali na 150 sastanka CK SKJ i 50 sednicah SIV!
- Jovanka Broz nijednom od avtora intervjua nije kazala istinu o svojim odnosima sa Službom bezbednosti JNA, pogotovu, da je bila tajna saradnica u početnom periodu, a koji se kasnije, posle braka sa maršalom Titom, pretvorio u nekakav konkurentski rat oko bezbednostne zaštite maršala Tita.
- Jovanka Broz takodje nije kazala pravu istinu o svojim kontaktima sa stranim obavestajnim službama, jer inače ne bi ni mogla otkrivati stranu agenturu u Titovoj okolini (primer potpukovnika Popoviću, Titovog ađutanta, kao sovjetskog agenta in slično).
- Jedino pitanje na koje ne bih hteo odgovarati odnosi se na to, da li je Jovanka Broz zaista (na)pisala uspomene ili ne (skoro svi Titovi saradnici, od Đilasa do Rankovića su to učinili), a koji bi na međunarodnom memoarskom tržištu dostigli astronomsku sumu!
- Dinićevo naklapanje o Jovankih memoarima za 2 milijona američkih dolara u jednog od švajcarskih banaka, je veoma opasno!
- Naime, i Titov testament (*Titova poslednja ispovijest*) je moj prijatelj Vjenceslav Cenčić 2001. godine »prepisovao« četiri dana u jednoj od kancelarija SSNO usred Beograda! Pa da se nešto slično ne ponovi sa Jovankinim memoarima!

Predstavljam svoj zapis iz 2004. godine, koji će u 2. izdanju knjige *Zavere i atentati na Tita*, planirano za 2014, biti samo minimalno ispravljen (navodim u zagradi). Sve ostalo ostaje neizmenjeno!

»Zavera« supruge Jovanke protiv Tita – jun 1972/1980

»Jovanka Budisavljević, rođena 1924, Ličanka, partizanka, nosilac Spomenice 1941, imala je 1945 čin zastavnika JA (*a ne poručnika*), na kraju čin majorke JNA (*potpukovnice JNA*). Već 1945 dodeljena je Maršalatu kao higijeničarka (domaćica), zadužena i za kontrolu hrane, čistoće, zdravlja i higijena uopšte. Posle smrti Davorjanke Paunović – Zdenke, od 1946 bila je v. d. sekretarice, a od 1947 lične sekretarice Maršala Tita. 1952 postala je Titova supruga. Uskoro je počela rovariti, a imala je i državničke ambicije. Dve i pola godine živela je odvojeno od Tita. Posle Titove smrti je kao zakonita supruga vodila sudski spor za Titovu ostavinu.

Već početkom 1945 godine je tadašnji ministar unutrašnjih poslova Aleksandar Ranković tražio od potčinjenih republičkih sekretara, da mu pošalju nekoliko proverenih devojaka za rad u Titovom kabinetu. Uskoro je u Beograd došlo oko 50 devojaka, pa je Ranković sa svakom od njih obavio razgovor. Na kraju je odabrao pet devojaka in onda jih predstavio Titu. Titu se najviše svidjela mlada i stasita lepotica, lička partizanska, Jovanka Budisavljević, koja je zatim radila u Titovom kabinetu. Ranković joj je lično poverio zadatak, da se brine o Titovoj ličnoj bezbednosti, za hranu, odmor i druge »potrebe«. Tako je već 1946 spadala u

najuži deo fizičkog obezbeđenja kao opšteg sistema bezbednosti oko Tita. U svakom slučaju je pre toga morala potpisati obavezu o tajnoj saradnji sa službom bezbednost odnosno tadašnjom vojnom Oznom. To je bio »zakon« za sva lica oko Tita!

Po drugoj varijanti je Jovanku izabrao Ivan Krajačić - Stevo, kojemu je Tito i ranije poverio izbor ženskog osoblja za kurirske i »druge potrebe«. Pošto je bio Stevo rezident sovjetskog Nkvd za Jugoslaviju, možemo opravdano sumnjati, da je tako i Jovanka bila »vezana« na njega odnosno na sovjetsku obaveštajnu službu (*Jovanka sada tvrdi, da je Stevu upoznala tek posle braka sa Titom, znači posle 1952*).

Posle pada generala Žeželja (1961) i Rankovića (1966), kada je faktički celu brigu za Titovo obezbeđenje preuzela Služba bezbednosti JNA, Jovanka je bila odgovorna samo toj službi. To mi je 1986 lično potvrdio tadašnji načelnik Uprave bezbednosti SSNO general-potpukovnik Ilija Čeranić. Da li se je Jovanka toga držala ili je »radila« za tri bezbednostne službe, jednu stranu i dve domaće, neznamo. To zna samo Jovanka. Verovatno će to kazati u svojim uspomenu. To je i glavno pitanje, koje interesuje strane posmatrača: dali je bila »trojnik« ili »tripleks« kao smo govorili u šali. (*Jovanka sada odlučno tvrdi, da nije bila ničiji špijun, a sa SB JNA je bila u žestokom sukobu, pa je Tito morao oterati i generala Ivana Miškovića*).

Aprila 1952 Tito se oženio sa Jovankom Budislavljević, ličnom sekretaricom, Bračni svedoci bili su Aleksandar Ranković (Tito) i general Ivan Gošnjak (Jovanki). Titov dugododišnji adjutant general Milan Žeželj je usled netolerantnog odnosa Jovanke prema njemu uskoro zamolio Tita za povlačenje. Kasnije, 1961 bio je i zvanično maknut i postavljen za načelnika Graničnih jedinica JNA. Jovanka je imala na Tita veoma jak uticaj sve do njihove rastave. Vjenceslav Cenić u svojoj knjizi *Titova poslednja ispovijest* navodi Titove reči Josipu Kopiniću, da je Jovanku doduše veoma voleo, ali joj nije mogao oprostiti što je radila za Nkvd odnosno što je »spavao sa obaveštajkom«.

Gotovo je sigurno, da je Jovanka saradjivao u zaveri protiv Rankovića. Radilo se o sovjetskoj osvetničkoj operaciji protiv Rankovića odnosno protiv Tita. Zato se ne treba čuditi, što su Tito i njegovi najbliži saradnici, posebno Stane Dolanc, sa zabrinutošću pratili spletke stranih obaveštajnih službi oko Jovanke. Normalno je, da je Tito Jovanki poverio kakvu tajno o svojim saradnicima, kao što je školovanje Staneta Dolanca u Gradcu u toku prošlog rata, sliku četnika Dobrosava Čulafića kako čuva zarobljene partizane, Veselina Djuranovića u četničkoj uniformi, Branka Mikulića u domobranskoj i slično (*Naravno, ako se nije radilo o fotomontažama*).

Za Titovog šefa kabineta je bio 1970 postavljen neutralan čovek, Marko Vrhunec, koje je bio na toj dužnosti do 1973. godine. Upravo to, što nije bio povezan sa Udbom, bio je jedan od uslova za dolazak na ovaj položaj. I drugo, kao ekonomista je bio i stručnjak za organizaciju informiranja. Naime, posle brionskog plenuma je bilo ustanovljeno, da se je verovatno sa Titom i manipuliralo. Dostavljali su mu slabije i neprimerene informacije, koje je birao i cenzurirao administrativni i policijski aparat. Tako je posle četvrtok plenuma nastao vakum u pretoku informacija, pa je zato bilo potrebno za Tita uspostaviti moderan i celovit sistem informisanja. Vrhunec tvrdi, da se vojska nije mešala u njegov posao, a još manje u političko delovanje Tita.

Pominje se takodje, da je posle Titove posete Italiji iz Rima opozvan konzul Aleksić, Titov svak odnosno muž Jovankine sestre Zore. Naime, nekome nije odgovaralo, da je Aleksić poznao slovenačkog emigranta Vinka Levstrika, koji je u svom hotelu u Rimu čašćavao mnoge poznate političke i diplomatske predstavnike iz Jugoslavije (*Levstik je po našem izboru radio na kontraobaveštajnoj zaštiti Tita u Rimu*).

Presudan događaj se dogodio juna 1972. Po pričanju Marka Vrhunca radilo se o otvorenom mešanju Jovanke u državničke i bezbednostne poslove. Tako je pred odlazak državno-partijske delegacije u Moskvu, Jovanka je tražila, da mora potpukovnik Slavko

Popović, Titov lični sekretar, ostati kot kuće, jer je sovjetski špijun. Zapretila je, da ukoliko se to ne desi, ona će ostati u Beogradu. Neko vreme se svadjala sa Titom, nakon čega je Tito bio veoma ljut in naredio generalu Vuletiću, da Popović ostane kući. Kasnije je ustanovljeno, da Popović nije bio sovjetski špijun i da mu je Jovanka učinila veliku nepravdu.

Radi sličnih događaja jula 1972 kot Tita su bili na razgovoru generali Nikola Ljubičić i Ivan Mišković. Vrhunec je izjavio kako je general Ljubičić rekao Titu i to, da će morati napustiti svoj položaj ukoliko ne sredi odnose sa Jovankom! Tito je bio navodno zgrožen izjavom generala Ljubičića, kome je verovatno sve skupa dozlogrdilo. Zato je Vrhunec dodao sledeće: »Naši sporovi sa Jovankom su bili faktički njezini sporovi sa Titom!« Zato je 24. avgusta 1972 Vrhunec i sam zamolio Tita, da konačno odluči o organizaciji svog kabineta.

U periodu 1972–1974 bilo je pokušaja, da se srede odnosi između Tita i Jovanke. Brojne pritužbe na račun Jovanke su se gomilale. Godine 1973 na Kardeljevu inicijativu prihvaćene su nekakve »odluke na Brdu«, koje nisu realizovane. Zato je 22. decembra 1973 Tito odlučio, da se formira posebna komisija CK SKJ, koja će razčistiti ceo slučaj. Praktično se radilo o državno-partijsko i vojnoj komisiji, a što se videlo iz njezinog sastava. Predsednik je bio Rato Dugonjić, tadašnji podpredsednik Predsedstva SFRJ, a članovi su bili Todo Kurtović, Stevan Doronjski i Fadil Hodža, sva trojica članovi Izvršnog komiteta CK SKJ i trojica generala: Miloš Šumonja, Džemil Šarac i Ivan Kukoć.

Jovanka je reagovala veoma burno, jer je odmah ustanovila, da se radi o njezinoj sudbini i ugledu. Zapretila je, da će javno objaviti razna dokumenta o zloupotrebama i neprijateljskom delovanju nekih najviših državnih i vojnih ličnosti, što je naravno odmah pobudilo nervozu u radu same komisije. Kada je na sastanku izvršnog komiteja CK SKJ 7. marta 1974 komisija iznela svoj izveštaj, njezin predsednik Rato Dugonjić je izjavio, da uopšte ne razume što Jovanka stvarno hoće, ali se moraju pobrinuti za Tita, jer je Jovanka oterala i njegovog kuvara! Tita navaodno ni svog lekara nije mogao pozvati. Dugonjić je rekao i ovo: »Radi se i o vanjskim uticajima. Vidite, čest gost Jovanke Broz je i Stevo Krajačić, koji ima veliki uticaj na drugaricu Jovanku, a on je i jedina osoba, koja ima nesmetan pristup u sve Titove rezidencije, pa i onda kada njega nema tamo. Jovanka je optužila 10 od 11 Titovih generalnih sekretara, da su strani špijuni i slično«.

Kardelj je rekao sledeće: »Jovanka je bolestan čovek, pa tako postaje i direktno opasna za Tita. Stvoren je sistem Titove izolacije od njegove političke okoline. Ja više ne mogu kot Tita. Zato je moramo izolirati od njega. Tito bi se rastao od nje ali se plaši škandala. Jovanka se više i ne predstavlja kao »supruga Predsednika, nego kao Jovanka Broz, a to je već njezina politička uloga«.

Savezni sekretar za narodnu odbranu general armije Nikola Ljubić je rekao: »Jovanka siluje Tita sa podacima, koje prima izvana. To Tita uznemirava i cela organizacija službi u rezidencije je razbijena. Sa time je ugrožena i bezbednost predsednika Tita, koju sada više niko ne može obezbediti. Ljudi žele pobeći. Adjutant, pukovnik Kulić mi je rekao, da Jovanka sumnja u svakog i sve, nema kuvara, ni sobarica – stanje je užasno! Ako bih ja postavio ova pitanja, odmah bih došao na listu za odstrel, kako se je to dogodilo generalu Miškoviću. Toga si ne želim. Ali neću ni dozvoliti, da bi neko drugi odlučivao o generalima. Ja u ovakvoj situaciji ne mogu primiti nikakvu odgovornost za bezbednost druga Tita, jer nemam nikakvog uticaja na bezbednost rezidencije«.

Mitja Ribičić je rekao, da su službe oko predsednika Tita slabo organizovane, tamo vlada i kriminal in mnoge druge nepravilnosti. To mu je kazao Anton Polajnar, direktor SDK. Zato predlaže, da je potrebno sve službe organizovati tako, da ne slušaju Jovanku. Smatra, da je Jovanka bolesnik i da bi trebala ići na lekarski pregled, pa i ginekološki. Generala Miškovića je oterala samo radi toga, što je posetio Titovog sina, a što mu je ona zabranila. Pa i radi pogreba Titovog brata.

Stane Dolanc je zaključio, da su sa Jovankom obavili pet razgovora bes ikakve vajde. Radi se o njezinog zagriženosti i patološkom neprijateljstvu! Kada su bili sa Dugonjićem kot Tita, Jovanka je optužila partijsko rukovodstvo, da je krivo za Titovo zdravstveno stanje. Tito joj je odgovorio: »Šuti, Jovanko, ti si kriva, ti pritiščeš na mene, ti mi truješ život!« Pošto je Jovanka tvrdila, da ima dokumente koja opterećuju člane komisije Izvršnog komiteta CK SKJ, Dolanc je zahtevao, da ta dokumenta izruči Titu. Tita ga je podržao ali je Jovanka to odlučno odbila. Zato je Dolanc i rekao, da ljudi napuštaju Maršalat radi nje, a ne radi generala Miškovića, pa se tako pogoršava opšta bezbednost druga Tita. Zatim je Tito odredio, da se formira komisija, koja će sve to istražiti. Jovanka je na to počela vrištati neka je ubiju, jer je znala, da će je žrtvovati. Tito joj je odgovorio: »Ti, Jovanka, sada hoćeš porušiti sve što sam ja gradio 40 godina, za što sam dao život!«

I Tito je zaključio ovako: ili će se rastaviti ili će ostepiti sa svih svojih funkcija! Zato su članovi komisije odlučili, da će zajedno sa Kardeljem, Bakarićem, Ribičićem, Bjedićem i generalom Ljubičićem otići do Tita i predlagati mu izolaciju Jovanke radi bezbednostnih razloga Maršalata.

Dana 9. marta 1974 u Karadorđevu Tito je upoznat sa zaključcima komisije. Predsednik komisije je rekao Titu, da Jovanka nije htela razgovarati sa članovima komisije, nego samo sa njime.

U tom razgovoru je iznela veoma ozbiljne optužbe na račun službe bezbednosti Maršalata – da je prate, prisluškujaju i proveravaju osoblje u rezidenciji. Centralna ličnost tih optužbi bio je general Ivan Mišković, a optuživala je i sam vrh JNA. O nekim generalima je iznela veoma grdne stvari. Svaku optužbu je obrazložila. Tako je za generala Miškovića navela, da je hrvatski nacionalista, da je pomagao Tripalov hrvatski pokret maspoka, da je u Hrvatskoj veoma jaka ekipa, koja bi htela smanjiti oštricu borbe protiv hrvatskog nacionalizma. U tu ekipu je svrstala i Milana Miškovića, Jakova Blaževića i Milku Planinc. Takodje je izrazila mišljenje, da su Srbi u Hrvatskoj dosta zapostavljeni. Jovanka je pozvala na razgovor i generala Ljubičića i Staneta Dolanca i izrazila nepoverenje prema članovima komisije.

Dugonjić je zaključio ovako: »Druže Tito, drugarica Jovanka ima strašno nepoverenje u Službu bezbednosti i armijski vrh. Ukoliko se to ne bude promenilo, ako se ne nadju neka druga rešenja, budite uvereni druže Tito, ja vam to govorim iz dubokog uverenja, biće to slabo. Radi se o nepoverenju, kojega ja ne mogu razumeti! Meni je Jovanka rekla, da je bilo od jedanaest generalnih sekretara čak deset stranih agenata! Tu je i problem kuvara, sobarica. Jovanka neće nikoga iz vojske. Predlažemo normalnu organizaciju rada u Maršalatu, da se vama lično što ne desi. Važno je, da vi odlučujete, a ne Stevo i neki drugi!«

Tito je odgovorio, da je uglavnome zadovoljan sa radom osoblja u Maršalatu, iako je imao neke primedbe na pojedince, kao što su Šeparević, Valter, Mates, Mičunović. Sa lekarima je bio savim zadovoljan. Takodje i njemu se činila organizacija rada dosta slaba. Što se tiče Službe bezbednosti činilo se mu je, da je suviše okrenuta unutra u rezidenciju, a manje prema vani.

Zatim je dodao: »I mene su špijunirali, a bile su i razne intrige. Najviše su špijunirali za Jovankom. To su teške stvari, koje deluju na čoveka in kot nje se je toga nakupilo. Zato neće ni da čuje o nikakvoj bezbednoj ili kontraobaveštajnoj službi. Smatra, da je sve to upereno protiv nje, pa i protiv mene. A to je i istina! Što se tiče Jovanke, ja ću to rešiti sam uz pomoć drugova iz užeg rukovodstva. Što se tiče generala Miškovića ovako: on ima odredjene zasluge, a činio je i greške. Ja više ovako ne mogu raditi. Miškovića treba penzionisati!«

Ovo je predstavljalo i vrhunac uplitanja Jovanke, kada je Tito na njezin zahtev zamenio general-pukovnika Ivana Miškovića, tada posebnog Titovog savetnika za bezbednost, a prije načelnika Uprave bezbednosti JNA!

Na pitanje Dugonjića da li je primio od Jovanke tražene tajne dokumenta, Tito je odgovorio, da je ne može ubediti, da mu jih preda, pa je molio drugove za pomoć.

Dolanc je zatim izneo, da komisija predlaže dvoje: prvo, da se uspostavi takva organizacija Maršalata, koja će odgovarati direktno Titu ili osobi, koju će on ovlastiti, i drugo, drugarici Jovanki je potrebno kazati, da se ne petlja u rad određenih službi i u politička pitanja. Neka brine samo sa one stvari, koja mora obaviti kao supruga druga Tita. O tome bi članiovi Izvršnog komiteta CK SKJ porazgovarali i sa drugaricom Jovankom. Tito se time složio.

Zatim je general Ljubičić zamolio druga Tita, da na tom sastanku reše i pitanje vojnog vrha i njega lično, jer se boji intriga. Tito ga je odlučno odbio i sasvim jasno kazao, da ima u njega potpuno poverenje. Kardelj je dodao, da su razne intrige oko političkog i armijskog vrha veoma opasne. Kazao je, da je svoje primedbe izneo već na Brdu pri Kranju ali se ništa nije promenilo. Sada se više ne želi upletati, jer se i sam boji ponovnih intriga. A zaključio je ovako: »Ja ka vama ne mogu više doći!« Tito je to okrenuo na šalu, jer je mislio, da ga je Kardelj ostavio neka se sam »kuva u svom sosu!« Kardelj je odgovorio, da nije mislio tako. Složio se, da Tito sam kaže Jovanki, da moraju biti sve službe u Maršalatu podređene samo njemu. Moguće je takodje, da Jovanku pozovu na razgovor u IK CK SKJ. To je zatim i prihvaćeno.

Kada je krajem 1975 Tito nameravao odlikovati Jovanku sa drugim najvišim državnim ordenom, Jovanka je to odbila, jer Tito nije hteo da joj on uruči odlikovanje. Kada je Jovanka maja 1977 dala, da se štampa bogato ilustrirana knjiga sa naslovom *Njihovi dani*, mnogi političari su u tome videli i njezinu kandidaturu kao Titove naslednice.

Posle promene saveznog ustava 1974 i kasnije posle uvođenja kolektivnog predsedništva SFRJ, kada je u Jugoslaviji nastala i ozbiljna kriza, pretila je i opasnost, da bi Jovanka mogla uticati na Tita, da bi menjao svoju odluku o prenosu vlasti na kolektivno rukovodstvo. Naime, Jovanka je baš tada sasvim otvoreno krivila predsedništvo SFRJ radi nesposobnosti, da reši krizu u državi. Navodno je pretila i opasnost, da bi jih sve redom zamenila ukoliko bi slučajno uzela vlast u svoje ruke, naravno, sa vernim ličkim generalima.

Preokret se desio kada se Tito avgusta 1977 spremao u zvaničnu posetu Kini. Pošto je Jovanka zahtevala, da se iz delegacije izbací Stane Dolanc i neka Titova saradnica (*maserka?*), Tito je to odbio i bes Jovanke odputovao u Peking. Posle Titovog povratka, Jovanka je nestala iz javnog života, jer je bila i faktički kontrolisana i u kućnom pritvoru.

Pisac knjige o Titovim ženama, Filip Radulović, piše, da su za vreme vladavine Mikulića i Dolanca planirali zaveru, čije scenarij je bio sledeći:

- privrednu situaciju popraviti sa većim kreditom međunarodne monetarne banke,
- srediti političku situaciju i sazvati partijski kongres,
- u državu uvesti red sa policijom, pa i vojskom (Kosovo),
- nužno izolirati Jovanku in sprečiti njezin uticaj na Tita, a sa Titom će biti u kontaktu samo Mikulić i Dolanc.

Navodno su Mikulić i Dolanc o svemu tome obavestila Tita, a pre svega o podatku SB JNA, da ga Jovanka vara sa generalom Đoka Jovanićem, što su potvrdila dva verodostojna svedoka. Tito je bio potpuno razočaran, No, najvažnije je bio tek podatak, da Jovanka sa generalom Jovanićem priprema državni (vojni) udar. Tito je naravno bio veoma iznenadjen pa je i brzo reagovao. Generala Jovanića su odmah penzionisali in stavili pod kontrolu, a Tito se 1978 Jovanke poluzvanično odrekao i odobrio njezin kućni pritvor. Posle je navodno kot Tita počela dolaziti operna pevačica Gertruda Munitić.

Naravno, Jovanka je nastojalla, da stupi u dodir sa Titom, kako bi mu obrazložila pozadinu te zavere. Ali su joj to sprečili. Iako su živeli odvojeno, Tito je navodno pred svoju smrt ustno naručio Stevanu Doronjskom i Stanetu Dolancu, da mora Jovanka posle njegove smrti uživati sva prava predsednika republike.

Njegovu molbu, kao što znamo, nisu ispunili. Jovanku su izselili iz Belog dvora, lišili su je svih zakonskih i imovnih prava, a uskratili joj i slobodu kretanja. Razne komisije su razgledale Titove i njezine papire, dokumenta. Očito su tražili dokaze o njezinim vezama protiv sopstvene države. Zato su i postupci bili onako arogantni i čak nedostojni. Navodno su joj i pretili.

Jovanka se je žalila na sve moguće adrese. Takodje i na 13. Kongres SKJ. Tom prilikom je sa njome obavljen i razgovor, na kome je veoma pogrдно govorila o generalu Ljubičiću pa i Stanetu Dolancu. Iznela i svoju ocenu, da su stariji partijski kadrov ihteli »Tita odstraniti« i da su i krivi za trenutnu političku situaciju. O svemu tome ima i dokumenta i jednog dana će napisati i knjigu uspomena. Osudjivala je politikanstvo, a posebno je okrivila sledeće drugove: Bakarića, Blaževića, Dragosavca i Cvijetina Milatovića. No, najveću krivdu je naprtila na Dolanca i Ljubičića, koji su navodno nekoliko godina pre Titove smrti delovali protiv njega i Jugoslavije. Nazvala jih je »Titićama«.

Ipak Jovanke svake godine dolazi na Titov grob. Njezine istine neznamo. Navodno je pisala i svoj dnevnik. Dali će i ona odneti svoju istinu u grob?

Publicista Vjenceslav Cencić je 1988 verovatno pronašao Titove tajne dokumenta (stenograme) na posve drugome kraju, u gvozdenoj kasi u Upravi bezbednosti SSNO, koje ključeve (dvojnič) su imali načelnik ove uprave i generalpukovnik Veljko Kovačević, inače predsednik odbora za Titove uspomene, memoare. Mnogi kažu, da su ti stenogrami falsifikovani. Moguće, u odnosu na mesto gde su čuvani. Ali je potrebno znati, da i falsifikatori poštuju određena pravila i granice tolerancija, koja se obično kreću ovako: 70 posto događaja je istinitih, 20 posto je neistina i samo je 10 posto neistina! I baš tih 10 posto uvek predstavljaju one bitne elemente određenog događaja, koju odlučujuće utiče na ukupno prikazivanje prave istine.

Priznajem, težak posao, a možda i nije. Naime, ako se falsifikovanja late nacionalisti odnosno nacional-šovinistički usmerenei ljudi, onda je posve jasno gde treba tražiti falsifikate. O tome sam javno pisao i u beograjskom časopisu *Glas istine*.

Verovatno ćemo morati na uspomene Jovanke i dokumenta iz tajnog sefa još pričekati ...«

To sam napisao davne 2004. godine.

Dakle, avtentične uspomene Jovanke Broz još neznamo, jer ovo su obične *Antiuspomene!*

P.S.

Preminula je 20. oktobra 2013 – Neka u miru počiva!